

Briselē, 12.2.2025.
COM(2025) 38 final

2025/0022 (COD)

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA,

ar ko Regulu (ES) Nr. 909/2014 groza attiecībā uz īsāku norēķinu ciklu Savienībā

(Dokuments attiecas uz EEZ)

{SWD(2025) 37 final}

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. PRIEKŠLIKUMA KONTEKSTS

• Priekšlikuma pamatojums un mērķi

ES ir jādara vairāk, lai rastu finansējumu, kas nepieciešams digitālās, zaļās un sociālās pārkārtošanās finansēšanai, kā arī izaugsmes veicināšanai. Efektīvi funkcionējoši un dziļi kapitāla tirgi ir priekšnosacījums šā mērķa sasniegšanai. Tomēr ES kapitāla tirgi joprojām ir sadrumstaloti, neraugoties uz ievērojamiem centieniem tos gadu gaitā integrēt; šī sadrumstalotība ir būtisks šķērslis to attīstībai. To apstiprināja vairāki 2024. gadā izdoti ziņojumi, tostarp *Draghi* (Dragi) ziņojums¹ un *Letta* (Letas) ziņojums². Šajos ziņojumos arī uzsvērts, ka ES kapitāla tirgu konkurētspēju un pievilcību, kā arī to spēju nodrošināt ES nepieciešamo finansējumu var sasniegt tikai tad, ja minētie tirgi izmanto iespējas, ko paver inovācija.

Eiropas uzkrājumu un investīciju savienībai ir jābalstās uz efektīviem un drošiem pēctirdzniecības pakalpojumiem. Šiem pakalpojumiem cita starpā ir būtiska nozīme vērtspapīru emitēšanā, tirdzniecības pabeigšanā (norēķinā), vērtspapīru īpašumtiesību izsekošanā, kā arī risku pārvaldībā un mazināšanā (tīrvērtē). Pēctirdzniecības pakalpojumi ir būtiski ES kapitāla tirgu darbībai. Šo iemeslu dēļ visos iepriekš minētajos ziņojumos ir uzsvērts, ka ir jādara vairāk, lai uzlabotu pēctirdzniecības pakalpojumu efektivitāti.

Katru dienu ES centrālajos vērtspapīru depozitārijos (CVD) tiek veikti norēķini par vērtspapīriem vairāk nekā 4 triljonu EUR vērtībā³. Ja norēķins aizņem ilgāku laiku, i) pircēji un pārdevēji ilgāk saskaras ar risku⁴; ii) investoriem ir ilgāk jāgaida, lai saņemtu naudu vai vērtspapīrus, kas tiem pienākas (ja norēķins izdodas); un iii) tiek vairāk samazinātas iespējas iesaistīties citos darījumos. Tāpēc ātrs, efektīvs un uzticams norēķins ir būtisks priekšnoteikums Eiropas uzkrājumu un investīciju savienības attīstībai.

Šobrīd ir pagājuši desmit gadi kopš Vērtspapīru norēķinu un centrālo depozitāriju regulas (CVDR)⁵ stāšanās spēkā, un ar to attiecībā uz noteiktiem darījumiem sekundārajos tirgos tika saskaņots vērtspapīru norēķinu cikls ES, padarot to ne ilgāku kā divas darbdienu pēc darījuma datuma (t. s. “T+2”)⁶. Kopš tā laika finanšu tirgi un tehnoloģijas ir turpinājušas

¹ Ziņojumā par Eiropas konkurētspējas nākotni, ko parasti dēvē par Dragi ziņojumu, galvenais mērķis, kas noteikts Eiropas uzkrājumu un investīciju savienībai, ir kapitāla tirgus sadrumstalotības samazināšana, 292. lpp.

² Ziņojumā *Much more than a market* jeb Letas ziņojumā uzsvērts, ka zaļās un digitālās pārkārtošanās finansēšanai ir vajadzīgi inovatīvi un efektīvi kapitāla tirgi.

³ Dati par 2023. gadu, kas iegūti, izmantojot Vērtspapīru tirdzniecības, tīrvērtes un norēķinu statistikas datubāzi, Eiropas Centrālā banka, <https://sdw.ecb.europa.eu/browse.do?node=9691131>.

⁴ Finanšu darījuma partneris laikā starp tirdzniecības darījuma veikšanu un norēķinu par šādu darījumu ir pakļauts dažāda veida riskiem, piemēram, kredīriskam, likviditātes riskam un tirgus riskam.

⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 909/2014 (2014. gada 23. jūlijs) par vērtspapīru norēķinu uzlabošanu Eiropas Savienībā, centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem un grozījumiem Direktīvās 98/26/EK un 2014/65/ES un Regulā (ES) Nr. 236/2012 (OV L 257, 28.8.2014., 1. lpp.).

⁶ CVDR regulā T+2 norēķinu darbības jomā ietilpst darījumi ar pārvedamiem vērtspapīriem, kas minēti CVDR regulas 5. panta 1. punktā un ko izpilda tirdzniecības vietās. T+2 norēķinu darbības jomā neietilpst darījumi, kas slēgti privāti, bet izpildīti tirdzniecības vietā, darījumi, kas tiek izpildīti divpusēji, bet par kuriem ir ziņots tirdzniecības vietai, vai pirmais darījums, kurā pārvedamiem vērtspapīriem veic sākotnējo reģistrēšanu grāmatojuma formā. Primārie tirgi neietilpst T+2 norēķinu darbības jomā, jo tie ietver nestandartizētus darījumus, kam nepieciešami īpaši procesi un uzraudzība.

attīstīties. Daudzas jurisdikcijas ņēma piemēru no 2014. gada beigās īstenotās ES pārejas un pārgāja uz īsāku norēķinu ciklu; piemēram, ASV pārgāja uz T+2 2017. gadā. Tomēr inovācija un nepieciešamība uzlabot norēķinu efektivitāti, palielināt konkurētspēju, kā arī mazināt finanšu stabilitātes riskus ir apliecinājums tam, ka centieni pie tā nav apstājušies. Kopš tā laika pārējā pasaule ir virzījies uz priekšu: piemēram, Ķīna, Indija, Amerikas Savienotās Valstis un Kanāda ir saīsinājušas norēķinu ciklu līdz ne vairāk kā vienai darbdienai pēc darījuma datuma (t. s. "T+1"). Būtiski, ka globālā pāreja uz T+1 rada nesaskaņotību starp ES un pasaules finanšu tirgiem un veido potenciālas konkurētspējas atšķirības ES kapitāla tirgos. Šī nesaskaņotība tikai palielinās to valstu skaitu, kuras pāries uz T+1.

Pēdējā CVDR pārskatīšanā šīs tendences tika atzinīgi novērtētas un Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde (EVTI) tika pilnvarota ciešā sadarbībā ar Eiropas Centrālo banku sistēmas (ECBS) dalībniekiem izvērtēt, cik lietderīgi ir saīsināt norēķinu ciklu ES, un iesniegt ceļvedi par to, kā šādu pāreju varētu veikt. EVTI savu ziņojumu (EVTI ziņojumu) publicēja 2024. gada 18. novembrī⁷, iesakot ES pāriet uz T+1 ne vēlāk kā 2027. gada 11. oktobrī⁸.

Norēķinu cikla saīsināšana Eiropas Savienībā būtiski mainītu veidu, kādā tirgi pašlaik darbojas, un tai būtu atšķirīga ietekme atkarībā no ieinteresēto personu veida, darījuma kategorijas un vērtspapīra veida. Datu trūkuma dēļ ir izaicinoši kvantificēt dažas ar norēķinu cikla saīsināšanu ES saistītās izmaksas un ieguvumus, taču EVTI izvērtētie elementi liecina, ka pāreja sniegtu būtiskus ieguvumus Eiropas uzkrājumu un investīciju savienībai riska mazināšanas, maržas ietaupījumu⁹ un no nesaskaņotības ar citām nozīmīgām jurisdikcijām pasaulē izrietošas neefektivitātes radītu izmaksu samazinājuma ziņā. Turklāt investīcijas pēctirdzniecības procesu efektivitātes un noturības modernizācijā, saskaņošanā un uzlabošanā, ko rosinātu pāreja uz T+1, palīdzētu sasniegt mērķi vēl vairāk veicināt norēķinu efektivitāti ES, sekmēt tirgus integrāciju un galu galā Eiropas uzkrājumu un investīciju savienību, kā arī izvairīties no neizdevīgiem konkurences apstākļiem ES kapitāla tirgos, kas varētu likt tirgotājiem dot priekšroku citiem efektīvākiem tirgiem. Visbeidzot, pašreizējā norēķinu cikla saglabāšana ES vēl vairāk sadrumstalotu Eiropas uzkrājumu un investīciju savienību, jo, lai tiktu galā ar īsākiem norēķiniem lielākajā daļā pasaules kapitāla tirgu, dažādas ES ieinteresētās personas turpinātu īstenot atšķirīgus risinājumus.

Lai šādiem darījumiem ieviestu obligātu norēķinu periodu paralēli pārejai uz T+1, būtu vajadzīga plašāka analīze, kā arī apspriešanās ar tirgus dalībniekiem, ko nebūtu iespējams veikt, ņemot vērā vajadzību pēc skaidrības par pāreju uz ātrāku norēķinu ES. Šajā sakarā sanāksmē ar dalībvalstīm, kas notika 5. septembrī, daudzas dalībvalstis bija atvērtas idejai izpētīt darbības jomas paplašināšanu, bet tikai vēlākā posmā un pēc plašākas analīzes veikšanas, lai izvairītos no tā, ka tiek kavēta pāreja uz T+1 (sk. pievienotā dienestu darba dokumenta 4. iedaļu, 19. lpp.).

⁷ Ziņojums *ESMA assessment of the shortening of the settlement cycle in the European Union*, 2024. gada 18. novembris, ESMA74–2119945925–1969, <https://www.esma.europa.eu/document/report-assessment-shortening-settlement-cycle-european-union>.

⁸ EVTI ziņojumā tika novērtēts, ka, lai nozare varētu sagatavot un veikt nepieciešamās investīcijas un pielāgot procesus pārejai no T+2 uz T+1, varētu būt nepieciešams vismaz 31 mēnesis. Tā arī uzsvēra, ka steidzami jānovērš nesaskaņotība ar starptautiskajiem kapitāla tirgiem. Šajā sakarā tā ierosināja 2027. gada oktobra otro pirmdienu kā vispiemērotāko brīdi T+1 īstenošanai, ņemot vērā citus regulārus procesus, kas tirgus dalībniekiem jāveic dažādos gada laikos, piemēram, T2V atjauninājumus vai korporatīvo darbību apstrādi.

⁹ Terminu "maržas ietaupījumi" parasti izmanto, lai atsauktos uz ietaupījumiem maržas nodrošināšanā (nodrošinājuma prasības darījuma partnera risku segšanai), kam tirgus dalībnieki ir pakļauti. Attiecībā uz T+1 norēķinu ieguvumiem, kas saistīti ar CDP garantijai pakļauto riska darījumu un tādējādi CDP maržas samazināšanu, sk. EVTI ziņojuma 11., 37., 38. lpp. un pievienotā dienestu darba dokumenta 7.1.2. iedaļu.

Lielākā daļa identificēto izmaksu, kas saistītas ar pāreju uz T+1, izpaudīsies īstermiņā un attiecas uz investīcijām, kas vajadzīgas, lai modernizētu, standartizētu un digitalizētu dažādus norēķinu procesa posmus. No otras puses, EVTI izvērtētie elementi liecina, ka T+1 ietekme uz riska mazināšanu, maržas ietaupījumiem un ar nesaskaņotību ar citām nozīmīgām jurisdikcijām pasaulē izrietošu izmaksu samazinājumu sniegtu būtiskus ieguvumus ES kapitāla tirgu konkurētspējai un virzībai uz Eiropas uzkrājumu un investīciju savienību, kā arī galu galā uzlabotu ES kapitāla tirgu efektivitāti un tādējādi saglabātu to konkurētspēju pasaules līmenī¹⁰.

Norēķini par darījumiem ar vērtspapīriem, izmantojot T+1, ES jau ir tehniski un juridiski iespējami. Tāpēc pārejas uz T+1 koordinēšanu un īstenošanu varētu pilnībā atstāt ES vērtspapīru nozares ziņā. Tomēr augstāks ES finanšu tirgu sarežģītības līmenis dažādu iesaistīto dalībnieku, sistēmu un valūtu skaita dēļ salīdzinājumā ar citām jurisdikcijām, kuras jau ir pārgājušas uz T+1, padarītu procesa koordinēšanu šai nozarei ļoti izaicinošu un nenodrošinātu juridisko vai pat plānošanas noteiktību.

Minētie aspekti ir uzsvērti arī EVTI, Komisijas un ECB kopīgajā paziņojumā par vērtspapīru norēķinu standarta cikla saīsināšanu ES, kas publicēts 2024. gada 15. oktobrī (“kopīgais paziņojums”)¹¹. Kopīgajā paziņojumā ir norādīts, ka ES, izmantojot koordinētu pieeju, ir steidzami jārikojas, ja tā vēlas izvairīties no tādas negatīvās ietekmes paildzināšanas un pastiprināšanas, kas rodas no norēķinu ciklu nesaskaņotības ar nozīmīgām jurisdikcijām starptautiskā mērogā, un jānodrošina efektīva un konkurētspējīga Eiropas uzkrājumu un investīciju savienības darbība.

Tāpēc šā priekšlikuma mērķis ir nodrošināt, ka visām ieinteresētajām personām ir pietiekami daudz laika koordinēti un savlaicīgi sagatavoties T+1 un pāriet uz to.

Tādējādi tiek ierosināts, ka ES jāpāriet uz īsāku norēķinu ciklu, saskaņā ar kuru norēķiniem par darījumiem, uz kuriem pašlaik attiecas norēķinu cikls T+2, ir jānotiek ne vēlāk kā pirmajā darbdienā pēc tirdzniecības veikšanas. Tas neliedz CVD, kuri jau ir tehnoloģiski spējīgi to darīt, norēķinus par darījumiem brīvprātīgi veikt jau darījuma datumā.

• **Saskanība ar spēkā esošajiem noteikumiem konkrētajā politikas jomā**

Nolūkā palielināt konkurētspēju un mazināt riskus finanšu stabilitātei priekšlikums paredz grozīt CVDR, Eiropas Savienībā ieviešot T+1 norēķinu ciklu, kas paredzēts, lai uzlabotu norēķinu efektivitāti. Ierosinātās izmaiņas tiesību aktos veicinātu efektīvākas pēctirdzniecības vides attīstību ES saskaņā ar CVDR *Refit*¹² noteiktajiem mērķiem. Turklāt šis priekšlikums atbilst Komisijas mērķim izveidot Eiropas uzkrājumu un investīciju savienību, lai veicinātu kapitāla plūsmu visā ES patērētāju, investoru un uzņēmumu labā. Norēķini par vērtspapīriem ir kapitāla tirgu pamatā. Tāpēc ātrs, efektīvs un uzticams norēķins ir būtisks priekšnoteikums Eiropas uzkrājumu un investīciju savienības attīstībai. Īsāks norēķinu cikls palielinātu ES

¹⁰ Sk. EVTI ziņojumu, 88. lpp.

¹¹ ESMA, Commission and ECB Joint statement on shortening the standard securities settlement cycle in the European Union: next steps, https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/2024-10/ESMA74-2119945925-2085_EC-ECB-ESMA_High_level_joint_statement_T_1.pdf.

¹² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/2845 (2023. gada 13. decembris), ar ko groza Regulu (ES) Nr. 909/2014 attiecībā uz norēķinu disciplīnu, pārrobežu pakalpojumu sniegšanu, sadarbību uzraudzības jomā, banku tipa papildpakalpojumu sniegšanu un prasībām trešo valstu centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem un groza Regulu (ES) Nr. 236/2012 (OV L, 2023/2845, 27.12.2023.).

tirgu pievilcību un atraisītu būtiskus ieguvumus, jo īpaši panākot riska mazināšanu, maržas ietaupījumus un tādu izmaksu samazinājumu, kas saistītas ar nesaskaņotību ar citām nozīmīgām jurisdikcijām pasaulē.

- **Saskanība ar citām Savienības politikas jomām**

Šīs iniciatīvas mērķis ir papildināt plašāku Komisijas programmu, lai ES kapitāla tirgus padarītu konkurētspējīgākus un noturīgākus. Konkurētspējīga un efektīva pēctirdzniecības vide, kuras izšķirošā iezīme ir norēķinu cikls, ir būtisks elements, kas palīdz sasniegt Eiropas uzkrājumu un ieguldījumu savienības mērķus. Pilnībā funkcionējošs un integrēts kapitāla tirgus ļaus ES ekonomikai attīstīties ilgtspējīgā veidā un būt konkurētspējīgākai saskaņā ar Komisijas stratēģiskajām prioritātēm, kas vērstas uz piemērotu apstākļu sekmēšanu darbvietu radīšanai, izaugsmei un investīcijām.

2. JURIDISKAIS PAMATS, SUBSIDIARITĀTE UN PROPORCIONALITĀTE

- **Juridiskais pamats**

Šā priekšlikuma juridiskais pamats ir Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pants, kas ir CVDR juridiskais pamats. CVDR galvenais mērķis ir palielināt vērtspapīru norēķinu un norēķinu infrastruktūru drošību un efektivitāti ES. Šajā iniciatīvā ierosināts pārskatīt norēķinu cikla ilgumu Savienībā, saīsinot to no divām uz vienu darbdienu pēc tirdzniecības darījuma veikšanas, tāpēc saistītais tiesību akta priekšlikums tiktu pieņemts saskaņā ar to pašu juridisko pamatu.

- **Subsidiaritāte (neekskluzīvas kompetences gadījumā)**

Saskaņā ar subsidiaritātes principu, kas noteikts Līguma par Eiropas Savienības darbību 5. panta 3. punktā, Savienības līmeņa darbības būtu jāveic tikai tad, ja dalībvalstis pašas nevar pietiekami labi sasniegt paredzētos mērķus un ierosinātās darbības mēroga vai seku dēļ tās ir labāk sasniedzamas ES līmenī.

CVDR mērķus, proti, noteikt vienotas prasības norēķiniem par finanšu instrumentiem ES un noteikumus par CVD organizatorisko struktūru un darbību un veicināt drošus, efektīvus un netraucētus norēķinus, nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs, kā to likumdevēji atzina 2014. gadā, pieņemot CVDR, un 2023. gadā, pieņemot CVDR *Refit*.

Proti, CVDR ievieša prasību par obligātu norēķinu periodu lielākajai daļai darījumu ar pārvedamiem vērtspapīriem, kas izpildīti tirdzniecības vietā ES, nosakot, ka šis periods ir divas darbdienu pēc tirdzniecības veikšanas. Tādā gadījumā ir piemēroti, ka šāda norēķinu perioda saīsināšana tiek veikta, izmantojot vienu un to pašu juridisko instrumentu.

Šī pieeja tiek vēl vairāk atbalstīta, ņemot vērā ES pēctirdzniecības infrastruktūru vides sadrumstalotību un atšķirības dalībvalstu kapitāla tirgos un tiesiskajā regulējumā, kas apgrūtinātu kopīgu pāreju uz T+1 sistēmu, ja tā netiktu koordinēta ES līmenī. Ja CVD un tirdzniecības vietas ES pieņemtu atšķirīgu praksi attiecībā uz globālo norēķinu periodu nesaskaņotību, tas radītu sarežģījumus un riskus, vēl vairāk sadrumstalojot ES kapitāla tirgus un radot nelabvēlīgus apstākļus dalībniekiem un investoriem. Tādējādi šīs iniciatīvas mērķi saīsināt norēķinu ciklu Savienībā un tādā veidā novērst nesaskaņotību ar pasaules ekonomiku, lai stiprinātu ES pēctirdzniecības vides konkurētspēju un efektivitāti, nevar pietiekami labi sasniegt, ja dalībvalstis rīkotos atsevišķi. Tāpēc, ņemot vērā darbību mērogu, šos mērķus var labāk sasniegt ES līmenī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 5. panta 3. punktā noteikto subsidiaritātes principu.

- **Proporcionalitāte**

Priekšlikuma mērķis ir samērīgi, efektīvi un lietderīgi novērst nesaskaņotību starp ES un starptautiskajiem norēķinu cikliem.

Norēķinu cikla saīsināšana nodrošinātu lielāku saskaņotību ar globālajiem tirgiem, ievērojami racionalizējot procesus visiem pārrobežu tirgus dalībniekiem, un samazinātu riskus un izmaksas vērtspapīriem, kas vienlaikus iekļauti vai tiek tirgoti T+1 jurisdikcijās un ES. Ņemot vērā ES finanšu tirgū iesaistīto dažādo dalībnieku, sistēmu un valūtu skaitu, pilnīgi autonoma dalībvalstu pāreja uz T+1 būtu sarežģīta, neefektīva un dārgāka. ES līmeņa rīcība ir nepieciešama, lai pienācīgi sasniegtu mērķi ieviest īsāku norēķinu ciklu ES un atraisītu ar to saistītos ieguvumus. Priekšlikums nepārsniedz to, kas ir nepieciešams tā mērķu sasniegšanai.

- **Juridiskā instrumenta izvēle**

CVDR ir regula, tāpēc tā ir jāgroza ar tāda paša veida juridisku instrumentu.

3. **EX POST IZVĒRTĒJUMU, APSPRIEŠANOS AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM UN IETEKMES NOVĒRTĒJUMU REZULTĀTI**

- **Ex post izvērtējumi / spēkā esošo tiesību aktu atbilstības pārbaudes**

Ņemot vērā ar CVDR 5. panta 2. punkta mērķorientētu grozījumu saistītās iniciatīvas, ar kuru Savienībā ieviestu īsāku norēķinu ciklu, būtību un steidzamību, kā arī ar to saistīto sagatavošanas darbu, Komisijas dienesti neuzskatīja par lietderīgu veikt spēkā esošo tiesību aktu *ex post* novērtējumu. Šim priekšlikumam pievienotā dienestu darba dokumenta sagatavošanas laikā Komisijas dienesti ir analizējuši mērķtiecīgā grozījuma ietekmi, ņemot vērā starptautiskās norises, un apsvēruši ieinteresēto personu saņemtās atsauksmes un EVTI ziņojumā izklāstīto analīzi.

- **Apspriešanās ar ieinteresētajām personām**

Komisija visā šā priekšlikuma sagatavošanas gaitā ir apspriedusies ar ieinteresētajām personām. Konkrēti, tā ir izmantojusi šādus formātus.

- **Apaļā galda diskusija¹³** par pāreju uz īsāku norēķinu ciklu ES, ko Komisija rīkoja 2024. gada 25. janvārī. Dalībnieku vidū bija augsta līmeņa pārstāvji no dažādiem nozares sektoriem (pircēju puse¹⁴, pārdevēju puse¹⁵, privātie investori, tirgus infrastruktūras) un vadošajām regulatīvajām iestādēm, kā arī Eiropas Parlamenta un Eiropas Centrālās bankas pārstāvji. Lai gan tika pausti dažādi viedokļi, lielākā daļa dalībnieku atbalstīja izmaiņas tiesību aktos, kas nepieciešamas, lai pārietu uz T+1. Tie atzina, ka, lai gan pāreja uz īsāku norēķinu ciklu var sniegt ieguvumus, jo īpaši ilgtermiņā, minētos ieguvumus ir grūti kvantificēt. Tie uzskatīja, ka īstermiņa ieguvumi galvenokārt izpaustos kā saskaņošana ar citām jurisdikcijām, jo īpaši ASV, un nodrošinājuma uzkrājumi, savukārt galvenie vidēja termiņa un ilgtermiņa

¹³ Apaļā galda diskusija par norēķinu cikla saīsināšanu ES, 2024. gada 25. janvāris, https://finance.ec.europa.eu/events/roundtable-shortening-settlement-cycle-eu-2024-01-25_en.

¹⁴ Pircēju pusi veido tirgus dalībnieki, kas būs vērtspapīru pircēji. Tie ietver apdrošināšanas sabiedrības, kopieguldījumu fondus, riska ieguldījumu fondus un pensiju fondus, kas pērk vērtspapīrus saviem kontiem vai investoriem ar mērķi gūt peļņu.

¹⁵ Pārdevēju puse attiecas uz to finanšu tirgu daļu, kas būs vērtspapīru pārdevējs. Pārdevēju puse patiešām ir iesaistīta akciju, obligāciju, ārvalstu valūtas un citu finanšu instrumentu radīšanā, popularizēšanā un pārdošanā. Pārdevēju pusi veido investīciju bankas vai tirgus veidotāji, kas nodrošina likviditāti.

ieguvumi būtu augstāks automatizācijas līmenis visā norēķinu ķēdē un pastāvīga ES kapitāla tirgu konkurētspēja. Dalībnieki gandrīz vienprātīgi atzina, ka ir vajadzīga koordinācija starp Eiropas jurisdikcijām; pastāvēja arī vienprātība par to, ka nesaskaņotība starp ES un ASV ilgtermiņā nav panesama. Neformāla aptauja par iespējamās pārejas datumiem, kas tika veikta apaļā galda diskusijas laikā, parādīja, ka vairākums (54 %) atbalstīja pāreju 2027./2028. gadā, savukārt 34 % atbalstīja agrāku pāreju un 12 % atbalstīja vēlāku pāreju.

- **Dalībvalstu ekspertu sanāksme**, kas notika 2024. gada 5. septembrī, ar mērķi apspriest iespējamu norēķinu cikla saīsināšanu ES¹⁶. Lielākā daļa dalībvalstu puda atbalstu norēķinu cikla saīsināšanai uz T+1 un uzskatīja, ka pāreja uz T+1 nodrošinātu efektīvākus un savlaicīgākus norēķinus un palielinātu ES kapitāla tirgu pievilcību investoriem. Turklāt tās uzskatīja, ka tirgus stabilitāte uzlabosies un likviditāte tiks izmantota efektīvāk, jo samazināsies ar norēķiniem saistītie riski un izmaksas. Dalībvalstis arī uzskatīja, ka par pāreju būtu jāpaziņo, grozot CVDR. Viņi atbalstīja vienlaicīgu, nevis pakāpenisku pāreju attiecībā uz visiem finanšu instrumentiem. Visbeidzot, viņi uzsvēra, ka, lai pāreja uz T+1 būtu sekmīga, būtiska nozīme būtu rūpīgai sagatavošanai, tostarp detalizēta ceļveža izstrādei.

- **Ekspertu atzinumu pieprasīšana un izmantošana**

Šā priekšlikuma sagatavošanā Komisija paļāvās uz ārējiem ekspertiem un datiem no šādiem avotiem.

- **EVTI:**

- atbildes uz EVTI 2023. gada 5. oktobrī izsludināto aicinājumu trīs mēnešu laikā sniegt atsauksmes par norēķinu cikla saīsināšanu, uz kuru tika saņemta 81 atbilde. Saņemtās atsauksmes tika apkopotas un publicētas 2024. gada 21. martā¹⁷;
- EVTI 2023. gada 4. decembrī rīkotā nozares darbsemināra konstatējumi¹⁸;
- EVTI atklātās uzklauššanas¹⁹, kas notika 2024. gada 10. jūlijā, konstatējumi un
- EVTI ziņojums saskaņā ar CVDR 74. panta 3. punktu, kas Komisijai iesniegts 2024. gada 18. novembrī.

- **Vērtspapīru un nodrošinājuma tirgus infrastruktūru konsultatīvā grupa (AMI-SeCo):** AMI-SeCo, kas konsultē Eurosistēmu par jautājumiem, kuri saistīti ar finanšu tirgus infrastruktūrām, 2024. gada 26. jūnija plenārsēdē uzsvēra, ka ir nepieciešams process, kurā i) izstrādā īstenošanas grafiku ES pārejai uz T+1, ii) uzrauga tirgus sagatavotību un iii) identificē jomas, kurās jāizstrādā risinājumi. Lielākā daļa AMI-SeCo dalībnieku puda viedokli, ka ES nevajadzētu gaidīt oficiālu izmaksu un ieguvumu analīzi, un mudināja ES lēmumu pieņēmējus pēc iespējas ātrāk paziņot par

¹⁶ Sanāksmes protokols ir pieejams tīmekļa vietnē: <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/meetings/consult?lang=en&meetingId=57182>.

¹⁷ Paziņojums par atsauksmēm – EVTI aicinājums sniegt atsauksmes par norēķinu cikla saīsināšanu, 2024. gada 21. marts, https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/2024-03/ESMA74-2119945925-1959_Feedback_statement_of_the_Call_for_evidence_on_shortening_the_settlement_cycle.pdf.

¹⁸ Sk. EVTI ziņojumu.

¹⁹ EVTI atklātā uzklauššana par norēķinu cikla saīsināšanu, 2024. gada 10. jūlijs.

nodomu veikt pāreju, kā arī norādīt pārejas mērķtermiņu. Turklāt AMI-SeCo aicināja pēc iespējas ātrāk izveidot struktūru, kas koordinētu pāreju²⁰.

- **Eiropas T+1 darba grupa:** tirgus dalībnieki 2023. gada jūlijā izveidoja darba grupu, kas ietver plašu dalībnieku pārstāvību no pircēju puses, pārdevēju puses un tirgus infrastruktūrām²¹, ar mērķi panākt nozares mēroga vienošanos un paust savu viedokli par ASV pārejas uz T+1 ietekmi uz ES ieinteresētajām personām un par iespējamo pāreju uz T+1 ES. To izveidoja pēc Eiropas Finanšu tirgu asociācijas (AFME) ziņojuma par iespējamiem ieguvumiem un izaicinājumiem, ko radītu pāreja uz T+1 Eiropā²². Ziņojumā secināts, ka daudzi ieguvumi un izaicinājumi no ASV migrācijas uz T+1 būtu piemērojami arī Eiropas tirgiem. Tomēr, ņemot vērā to Eiropas tirgu būtību, kuros salīdzinājumā ar ASV ir daudz koordinējamu valūtu, tirgus infrastruktūru un dalībnieku, īstenošana būtu sarežģītāka nekā ASV. Darba grupa 2024. gada oktobrī publicēja otro ziņojumu²³, kurā atkārtoti pauda atbalstu pārejai uz T+1 ES un atzinīgi novērtēja iespējamus ieguvumus efektivitātes uzlabojumu un riska mazināšanas ziņā. Tā uzskatīja, ka pāreja uz T+1 būtu sarežģīta daudzgadu apņemšanās, kam nepieciešama visu nozares ieinteresēto personu sadarbība ar mērķi nodrošināt, ka netiek ieviesti jauni riski vai netiek kaitēts ES vērtspapīru tirgus pašreizējai efektivitātei, likviditātei un darbībai. Attiecībā uz darbības jomu darba grupa atbalstīja saskaņošanu ar CVDR darbības jomu, tomēr izslēdzot vērtspapīru finansēšanas darījumus²⁴. Darba grupas locekļi kopumā uzskatīja, ka pēc tam, kad būs paziņots konkrēts pārejas datums, būs vajadzīgs 24–36 mēnešu pārejas periods, kas atspoguļo tirgus infrastruktūras vides sarežģītību ES. Tika pausti dažādi viedokļi par to, vai 2027. gada otrais pusgads, kas ir Apvienotās Karalistes pārejas datums, arī varētu būt iespējams ES īstenošanas datums. Darba grupa saglabāja spēcīgu atbalstu koordinētai pieejai visā Eiropas reģionā, tostarp EEZ, Apvienotajā Karalistē un Šveicē.

Iepriekš minētais ir papildināts ar ieguldījumu, kas dažkārt ietver konfidenciālu kvantitatīvu un kvalitatīvu informāciju, ko finanšu tirgu dalībnieki snieguši divpusējās sanāksmēs.

- **Ietekmes novērtējums**

Ņemot vērā starptautisko norišu radītu steidzamību rīkoties, Komisijas dienesti izvēlējās sagatavot dienestu darba dokumentu, kurā analizēta ietekme, ko radītu ES pāreja uz īsāku norēķinu ciklu. Ir piešķirta atkāpe no prasības sagatavot pilnvērtīgu ietekmes novērtējumu. Dienestu darba dokumentā ir ņemts vērā EVTI ziņojums, kurā novērtētas izmaksas un ieguvumi, ko radītu īsāks norēķinu cikls ES. Dienestu darba dokumentā norādīts, ka, lai varētu pāriet uz T+1, būs vajadzīga lielāka galveno atbalsta dienestu un pēctirdzniecības

²⁰ Sk. Vērtspapīru un nodrošinājuma tirgus infrastruktūru konsultatīvās grupas (Ami-SeCo) 2024. gada 25. jūnija sanāksmes protokola 4. punktu – Vērtspapīru norēķinu standarta cikla iespējamā saīsināšana (T+1). Saite: <https://www.ecb.europa.eu/paym/groups/shared/docs/dbdad-2024-06-25-ami-seco-meeting-outcome-final.pdf>.

²¹ Sk. ES T+1 nozares darba grupas darba uzdevumus: <https://www.afme.eu/key-issues/t-1>.

²² AFME ziņojums *T+1 Settlement in Europe: Potential Benefits and Challenges*, 2022. gada septembris, https://www.afme.eu/Portals/0/DispatchFeaturedImages/AFME_Tplus1Settlement_2022_04.pdf.

²³ *High-level roadmap for adoption of T+1 in EU securities markets*, Eiropas T+1 nozares darba grupa, 2024. gada oktobris (<https://www.afme.eu/publications/reports/details/high-level-roadmap-for-adoption-of-t1-in-eu-securities-markets>).

²⁴ Tomēr EVTI ziņojumā secināts, ka VFD nebūtu jāizslēdz no CVDR 5. panta 2. punkta pašreizējās darbības jomas.

procesu automatizācija un standartizācija, tostarp ievērojami jāpalielina tūlītējās apstrādes izmantošana. Tajā norādīts, ka investīciju vajadzību apmērs katram tirgus dalībniekam atšķirsies atkarībā no to darījumdarbības modeļa, ar tiem saistīto CVD un CDP skaita un no tā, vai ir veiktas iepriekšējas investīcijas, lai izpildītu T+1 prasības citās jurisdikcijās. Tajā arī uzsvērts, ka ilgtermiņa ieguvumiem no mazākiem darījumu partneru un tirgus riskiem, efektīvākiem un savlaicīgākiem norēķiniem un lielākas ES kapitāla tirgu pievilcības investoriem būtu laika gaitā jāatsver šīs galvenokārt vienreizējās izmaksas. Tajā secināts, ka, ņemot vērā ES kapitāla tirgu sadrumstalotību, tirgus dalībnieku koordinācija un sadarbība ir ne tikai lietderīga, bet būtiska, lai nodrošinātu netraucētu pāreju uz T+1.

- **Normatīvā atbilstība un vienkāršošana**

Iniciatīvas mērķis ir uzlabot ES pēctirdzniecības vides konkurētspēju un pievilcību, ieviešot īsāku norēķinu ciklu ES. Tas pats par sevi nav paredzēts, lai samazinātu regulatīvo slogu un izmaksas. Ar pāreju uz T+1 saistītās izmaksas izpaudīsies īstermiņā un attiecas uz investīcijām, kas vajadzīgas, lai modernizētu, standartizētu un digitalizētu dažādus norēķinu procesa posmus. Šīs izmaksas segtu finanšu vienības. Tomēr paredzamajiem ieguvumiem, piemēram, lielākai automatizācijai un efektivitātei, riska mazināšanai, zemākai maržas prasībai un ar nesaskaņotību saistīto izmaksu un traucējumu novēršanai, vajadzētu laika gaitā lielā mērā pārsniegt vienreizējās izmaksas, kas izriet no nepieciešamajām investīcijām, kuras saistītas ar pāreju uz T+1.

- **Pamattiesības**

ES ir apņēmusies ievērot augstus pamattiesību aizsardzības standartus un ir parakstījusi daudzas konvencijas cilvēktiesību jomā. Šajā kontekstā šim priekšlikumam, visticamāk, nebūs tiešas ietekmes uz minētajām tiesībām, kas uzskaitītas galvenajās Apvienoto Nāciju Organizācijas konvencijās par cilvēktiesībām, Eiropas Savienības Pamattiesību hartā, kas ir ES līgumu būtiska daļa, un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā.

4. IETEKME UZ BUDŽETU

Šis priekšlikums neietekmēs Savienības budžetu.

5. CITI ELEMENTI

- **Īstenošanas plāni un uzraudzības, izvērtēšanas un ziņošanas kārtība**

Šim priekšlikumam nav vajadzīgs īstenošanas plāns vai uzraudzības, novērtēšanas un ziņošanas kārtība.

- **Detalizēts konkrētu priekšlikuma noteikumu skaidrojums**

Ar 1. pantu tiek ieviests mērķtiecīgs grozījums CVDR 5. panta 2. punktā, nosakot, ka 5. panta 2. punkta²⁵ darbības jomā ietilpstošajiem darījumiem plānotais norēķinu datums ir ne vēlāk kā pirmajā darbdienā pēc tirdzniecības veikšanas. Šis priekšlikums negroza 5. panta 2. punkta darbības jomu.

²⁵ Darījumi, kas ietilpst 5. panta 2. punkta darbības jomā, ir darījumi ar 5. panta 1. punktā minētajiem pārvedamajiem vērtspapīriem, ko izpilda tirdzniecības vietās, izņemot darījumus, kas slēgti privāti, bet kurus izpilda tirdzniecības vietā, darījumus, kuri tiek izpildīti divpusēji, bet par kuriem ir ziņots tirdzniecības vietai, vai pirmo darījumu, kurā attiecīgajiem pārvedamajiem vērtspapīriem piemēro sākotnējo reģistrēšanu grāmatojuma formā.

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA,**ar ko Regulu (ES) Nr. 909/2014 groza attiecībā uz īsāku norēķinu ciklu Savienībā**

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 114. pantu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

pēc leģislatīvā akta projekta nosūtīšanas valstu parlamentiem,

ņemot vērā Eiropas Centrālās bankas²⁶ atzinumu,ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu²⁷,

saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru,

tā kā:

- (1) Regulas (ES) Nr. 909/2014²⁸ 5. panta 2. punkts reglamentē norēķinu periodu lielākajai daļai darījumu ar pārvedamiem vērtspapīriem, kurus izpilda tirdzniecības vietās. Šādu darījumu plānotais norēķinu datums ir ne vēlāk kā otrajā darbdienā pēc tirdzniecības veikšanas, un ir iespējami daži izņēmumi. Šādu periodu dēvē par “norēķinu ciklu”. Prasību, ka norēķiniem jānotiek vēlākais otrajā darbdienā pēc tirdzniecības veikšanas, sauc par “norēķinu ciklu T+2” vai vienkārši “T+2”.
- (2) Garāki norēķinu periodi darījumiem ar pārvedamiem vērtspapīriem palielina riskus darījuma pusēm un samazina pircēju un pārdevēju iespējas iesaistīties citos darījumos. Minēto iemeslu dēļ daudzas trešo valstu jurisdikcijas ir pārgājušas, pašlaik pāriet vai plāno pāriet uz norēķinu periodu, kas ir viena darbdiena pēc tirdzniecības darījuma veikšanas (“T+1”). Tomēr globālā pāreja uz īsākiem norēķinu periodiem rada nesaskaņotību starp Savienības un globālajiem finanšu tirgiem. Šī nesaskaņotība turpinās palielināties, ja vairāk valstu pāries uz T+1 norēķinu un palielinās izmaksas, ko šādas neatbilstības rada Savienības tirgus dalībniekiem.
- (3) Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde savā 2024. gada 18. novembrī publicētajā ziņojumā par norēķinu cikla saīsināšanu Eiropas Savienībā secināja, ka norēķinu cikla saīsināšana Savienībā līdz T+1 ievērojami mazinātu riskus tirgū, jo īpaši attiecībā uz darījumu partneru un svārstīguma riskiem, un atbrīvotu kapitālu, kas vairs nav nepieciešams maržas pieprasījumu segšanai. T+1 arī ļautu Savienības kapitāla tirgiem

²⁶ OV C ...²⁷ OV C ...²⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 909/2014 (2014. gada 23. jūlijs) par vērtspapīru norēķinu uzlabošanu Eiropas Savienībā, centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem un grozījumiem Direktīvās 98/26/EK un 2014/65/ES un Regulā (ES) Nr. 236/2012 (OV L 257, 28.8.2014., 1. lpp.).

neatpalikt no citu pasaules tirgu attīstības, likvidējot izmaksas, kas saistītas ar norēķinu periodu pašreizējo nesaskaņotību. Tas arī veicinātu korporatīvo pasākumu standartu un tirgus prakses turpmāku saskaņošanu Savienībā, kā arī Savienības kapitāla tirgu konkurētspēju kopumā. Komisija piekrīt šiem secinājumiem.

- (4) Tāpēc, lai saīsinātu pašreizējo obligāto norēķinu ciklu līdz vienai dienai pēc tirdzniecības veikšanas, ir lietderīgi ieviest mērķorientētu grozījumu Regulā (ES) Nr. 909/2014. Šāda norēķinu cikla saīsināšana nelieltu centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem norēķinus par darījumiem brīvprātīgi veikt jau darījuma datumā, ja tas ir tehnoloģiski iespējams.
- (5) Tāpēc būtu attiecīgi jāgroza Regula (ES) Nr. 909/2014.
- (6) Ņemot vērā to, ka šīs regulas mērķus, proti, ieviest īsāku norēķinu ciklu Savienībā, nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs, bet tās mēroga vai iedarbības dēļ tos var labāk sasniegt Savienības līmenī, Savienība var pieņemt pasākumus saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionalitātes principu šajā regulā paredz vienīgi tos pasākumus, kas ir vajadzīgi minēto mērķu sasniegšanai.
- (7) Lai nodrošinātu, ka visas attiecīgās ieinteresētās personas ir pietiekami sagatavojušās un spēj koordinēti un savlaicīgi pāriet uz T+1 norēķinu, šīs regulas piemērošanas diena būtu jāatliek,

IR PIENĒMUŠI ŠO REGULU.

1. pants

Grozījums Regulā (ES) Nr. 909/2014

Regulas (ES) Nr. 909/2014 5. panta 2. punktu aizstāj ar šādu:

“2. Attiecībā uz 1. punktā minētajiem darījumiem ar pārvedamiem vērtspapīriem, ko izpilda tirdzniecības vietās, plānotais norēķinu datums ir ne vēlāk kā pirmajā darījumdarbības dienā pēc tirdzniecības veikšanas. Minēto prasību nepiemēro darījumiem, kas slēgti privāti, bet kurus izpilda tirdzniecības vietās, darījumiem, kas tiek izpildīti divpusēji, bet par kuriem ir ziņots tirdzniecības vietai, vai pirmajam darījumam, kurā attiecīgajiem pārvedamiem vērtspapīriem piemēro sākotnējo reģistrēšanu grāmatojuma formā saskaņā ar 3. panta 2. punktu.”.

2. pants

Stāšanās spēkā un piemērošana

Šī regula stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

To piemēro no 2027. gada 11. oktobra.

Šī regula uzliek saistības kopumā un ir tieši piemērojama visās dalībvalstīs.
Briselē,

*Eiropas Parlamenta vārdā –
priekšsēdētāja*

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs*